

[Socialministeren.]

Idet jeg med hensyn til indholdet af de gældende regler om sterilisation af åndssvage i øvrigt henviser til loven af 1934 §§ 6-9 og til de mere udførlige bemærkninger til selve lovforslaget, tillader jeg mig at henstille til det høje ting, at forslaget må blive gjort til genstand for en velvillig behandling.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, for at han som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte et tidligere anmeldt lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ninn-Hansen): For partierne venstre og det konservative folkeparti skal jeg herved have den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ministres ansvarlighed*.

Forslagsstillerne har med dette forslag ønsket at opfylde det løfte, der allerede i den første grundlov blev givet om en særlig lovgivning for ministeransvarlighed. Der har i vor frie forfatnings historie været gjort flere forsøg på at gennemføre en sådan lovgivning i rigsdagen. Jeg henviser herom til den betænkning, der er afgivet i maj måned i år af kommissionen, som ifølge regeringsbeslutning af 6. oktober 1959 blev nedsat til nærmere undersøgelse og overvejelse af problemerne i forbindelse med ministrenes ansvarlighed. Som det fremgår af denne betænknings kap. IV, vedtog rigsdagen efter daværende justitsminister K. K. Steinckes forslag en lov om ministres ansvarlighed, der blev stadfæstet den 15. marts 1939. Da loven imidlertid var knyttet til forfatningsreformen, blev den aldrig ført ud i livet.

Loven af 15. marts 1939 har ganske naturligt været af betydning for forslagsstillerne ved udarbejdelsen af nærværende lovforslag. Der er dog væsentlige ændringer i forhold til 1939-loven både med hensyn til principperne og den tekniske udformning. Nogle af disse ændringer skyldes grundlovsændringen af 1953, men forslagsstillerne har i øvrigt bestræbt sig for at tage hensyn til de i ministeransvarlighedskommissionens betænkning anførte indvendinger mod 1939-lovens opbygning. I øvrigt har betænkningens

behandling af problemstillingen vedrørende ministeransvarlighed dannet basis for lovforslagets tekniske udformning, ligesom den af professor, dr. jur. Poul Meyer afgivne mindretalsudtalelse er indgået i vore overvejelser. Synspunkter i denne mindretalsudtalelse har ganske naturligt haft en væsentlig betydning ved udformningen af nærværende forslag.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne, skal jeg anføre følgende vedrørende forslaget:

I lovforslagets §§ 1-4 behandles, i hvilket omfang en handling eller undladelse kan henregnes til en minister. Jeg gør specielt opmærksom på det i § 2, sidste punktum, anførte vidtgående ansvar for beslutninger truffet i statsrådet og for det i forslaget § 3, sidste punktum, præciserede ansvar for ministre, der har foreslået, tilskyndet eller tilrådet en regeringshandlings undladelse. Forslagets § 4 angiver de nærmere regler for, i hvilket omfang en minister i øvrigt er ansvarlig for sin embedsførelse. Det fremgår af bestemmelsen, at ministeren ikke alene er ansvarlig for egne handlinger, men også for underordnedes handlinger. Specielt vedrørende § 4, litra f, bemærkes, at forslagsstillerne går ud fra, at ministrene har en vidtgående tilsynspligt over for administrationen. Det er ministrene, der har ansvaret for administrationens opbygning og organisation, og det ville efter forslagsstillerens mening være i strid med baggrunden for det danske ministerialsystem, hvis ministrene fritoges for en almindelig tilsynspligt over for administrationen.

Lovforslagets § 1, stk. 2, og § 5 angiver de betingelser, hvorunder en handling eller undladelse er ansvarsbegrundende. Ifølge § 1, stk. 2, kan en minister ifalde straf og erstatningsansvar efter denne lov, og han kan endvidere ifalde straf og erstatningsansvar ifølge dansk rets almindelige regler herom.

I § 5 er nærmere angivet, hvornår en minister pådrager sig ansvar. Dette sker, hvis han forsætligt eller uagtsomt træffer beslutninger eller handler i strid med grundloven, statsretlig praksis, lovgivningen og folketingets beslutninger, eller hvis han ikke opfylder sine pligter. I § 5, litra b, indeholdes bestemmelse om ministres ansvar for at give folketinget urigtige oplysninger eller for over

[Ninn-Hansen.]

for folketinget at fortie oplysninger, medens litra c ligesom 1939-loven indeholder en almindelig bestemmelse om misbrug af myndigheden.

I §§ 6 og 7 omtales sanktionsmulighederne. Disse bestemmelser indeholder en adgang for rigsretten til at lade sanktionerne bortfalde, hvilket efter forslagstillernes opfattelse vil give en øget mulighed for at få prøvet sager ved rigsretten.

Som det er det høje ting bekendt, var ministeransvarlighedskommissionens flertal af den opfattelse, at en særlig lov om ministeransvarlighed ikke skulle være nødvendig. Jeg skal ikke nærmere fremføre synspunkter vedrørende den juridiske argumentation for og imod en særlig lov om ministeransvarlighed. Forslaget her er jo et svar på nogle af de fremførte indvendinger. Jeg henleder blot opmærksomheden på, at der inden for den juridiske sagkundskab har været uenighed om spørgsmålet, idet foruden professor, dr. jur. Poul Meyer to retshistorikere ved Københavns universitet, nemlig afdøde professor Poul Johannes Jørgensen og nuværende professor, dr. jur. Stig Iuul, har fremhævet, at man har savnet en særlig ministeransvarlighedslov. Jeg henviser til betænkningen side 79.

Forslagsstillernes begrundelse for gennemførelse af en særlig ministeransvarlighedslov samler sig i øvrigt om følgende hovedsynspunkter:

Vi finder det rigtigt, at ministres ansvar placeres i en særlig lov, hvori der tages stilling til ministrenes specielle hverv. Den almindelige lovgivning, bl. a. straffeloven, er jo ikke udformet specielt med henblik på ministres særlige stilling som indehavere af den højeste myndighed i samfundet.

Vi mener, at den lovgivende forsamling, der igennem de senere år har udvidet borgerne ansvar og sanktioner over for borgerne, også har en pligt til at fastlægge ansvaret og sanktionerne for denne højeste myndighed, der skal administrere loven over for borgerne.

Vi mener ikke, det i grundloven fastlagte parlamentariske ansvar kan være tilstrækkeligt til bedømmelse af en ministers handling. Det parlamentariske ansvar kan ikke bruges over for afgåede ministre, og vi

finder det ikke heldigt, at folketinget i situationer, hvor en afgående ministers handlinger er til diskussion, selv pålægger sig en domsmyndighed. Dette må navnlig virke urimeligt over for en afgået minister, der ikke er i stand til at føre forsvar over for tinget. Vi finder det ligeledes uheldigt at lade folketinget selv skulle afgøre en ministers ansvarlighed i de situationer, der kan opstå, hvor befolkningen kan få indtryk af, at et flertal vil dække over sine egne af hensyn til de „politiske konsekvenser“.

Forslagsstillerne mener i det hele, det vil være af betydning, at der ved overtrædelse af de bestemmelser, som nærværende lovforslag omhandler, gives adgang til en retslig prøvelse. Det er ikke i første række ud fra ønsket om at få iværksat sanktioner over for den pågældende minister, men ud fra ønsket om at fremme mulighederne for en afgørelse, der bliver mødt med tillid af befolkningen. Også for den minister, hvis embedsførelse bliver udsat for kritik, er det mere betryggende at blive sikret en retslig behandling af sagen.

For folketinget selv er det afgørende at fastlægge ministrenes ansvar over for tinget og derigennem sikre, at folketinget får mulighed for at hævde sin stilling som kontrollerende myndighed over for ministre og administration.

Under den behandling, der fandt sted i 1959-60 af et forslag om rigsretstiltale, blev der i det høje ting givet udtryk for et almindeligt ønske om at få fastlagt ministrenes ansvar. Oppositionen havde forventet, at denne indstilling ville føre til fremsættelse af et regeringsforslag om en ministeransvarlighedslov. Dette er imidlertid ikke sket, men forslagsstillerne har med glæde bemærket, at regeringen i sin åbningstale har stillet sig positivt over for drøftelsen af en ministeransvarlighedslov. Venstre og det konservative folkeparti mener derfor med rette at kunne forvente en lovgivning gennemført i dette folketingsår, og nærværende lovforslag skal betragtes som et initiativ med henblik på en fordomsfri drøftelse af sagen.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Hauustrup Clemmensen* til forsvarsministeren:

„Agter ministeren at fratage forsvarets funktionærorganisationer den hidtidige forhandlingsret med henblik på overdragelse til Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark?“

Hauustrup Clemmensen: I ca. 30 år har Centralforeningen for Hærens civile Funktionærer og den tilsvarende organisation for søværnet haft forhandlingsret over for ministeriet, og flyvevåbnets tilsvarende forening har for dette våbens vedkommende siden dets oprettelse haft samme forhandlingsret. Årene igennem har HK imidlertid søgt at fratage disse upolitiske funktionærforeninger deres forhandlingsret, og midlerne har ikke altid været sarte; det har oprigtig talt knebet en del med korrekte oplysninger. Lad mig fra de sidste år blot minde om, at HK i juni 1960 udsendte meddelelse til samtlige forsvarets materiefunktionærer om, at HK havde indledt forhandlinger med ministeriet om en overenskomst, hvilken oplysning benyttedes som argument for, at man nu burde indmelde sig i HK. På et spørgsmål fra min partifælle det ærede medlem hr. Ninn-Hansen måtte den daværende finansminister den 19. oktober 1960 i tinget fremsætte oplysninger, hvoraf det fremgik, at HKs oplysninger simpelt hen ikke var rigtige.

Selv om HK altså dengang ikke fik forhandlingsret, afholdt man sig dog ikke fra i maj 1961 på ny at tilskrive samtlige disse funktionærer og bl. a. henvise til, at HK har forhandlingsret over for finansministeriet i kraft af sine overenskomster med staten. Man glemte blot at tilføje den dog ikke uvæsentlige kendsgerning, at HK slet ikke har en sådan forhandlingsret for de funktionærer, man netop henvendte sig til.

For 14 måneder siden rejste de forhandlingsberettigede funktionærorganisationer ønske om forhandling vedrørende oprettelse af en overenskomst, men trods en række henvendelser fra disse foreninger blev sagen ustandselig trukket i langdrag, åbenbart

fordi HK på ny havde krævet at få forhandlingsretten overdraget.

Jeg går for det første ud fra, at den højtærede minister er enig med mig i, at det er uheldigt, at forhandlingsberettigede organisationer i over 14 måneder må vente på svar på en sådan anmodning, men det er ikke det eneste uheldige i denne sag. Efter at den havde hvilet i de første 6 måneder, besluttede ministeriet sig i april 1962 til at bede organisationerne om inden den 1. maj at indsende medlemstallene pr. 1. april. Forsvarets egne organisationer indsendte til den aftalte tid disse oplysninger, hvoraf det fremgik, at man havde organiseret 67 pct. af de pågældende funktionærer. Man skulle derefter tro, at ministeriet nu med 7 måneders forsinkelse kunne indlede de ønskede forhandlinger, men dette blev ikke tilfældet. Efter yderligere 3 måneders forløb havde ministeren stadig ikke besluttet sig, åbenbart fordi HK trods aftalen endnu ikke havde opgivet sine tal. Men efter endnu 1 måneds forløb var HKs tal endelig opgivet, og det viste sig, at også de hævdede at have organiseret over halvdelen af personellet. Selvfølgelig kan det ikke udelukkes, at der kan være visse dobbeltmedlemmer, men det er i hvert fald uheldigt, at der har indsneget sig de fejl i HKs medlemsopgivelser, at de var for store, idet ministeriet i så og så mange på tro og love afgivne erklæringer fra personellet i flyvevåbnet fik dokumentation for, at de ikke havde stået som medlem i HK, hvilket viste, at tallene simpelt hen ikke kunne være rigtige.

Derfor må det være naturligt at spørge den højtærede minister, om man ikke netop på denne baggrund finder, at tiden nu er inde til at give svar på den stillede anmodning og erkende, at de nuværende organisationer stadig bør bevare deres forhandlingsret.

Formanden: Den højtærede justitsminister har ordet for på den højtærede forsvarsministers vegne at besvare det stillede spørgsmål.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Ved årsskiftet 1961-62 modtog forsvarsministeriet gennem finansministeriet forslag om oprettelse af overenskomst for forsvarets

[Justitsministeren.]

ikke-tjenestemandsansatte materielpersonel såvel fra Handels og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark som fra forsvarets civile funktionærorganisationer, som omfatter Centralforeningen for Hærens civile Funktionærer, Centralforeningen af civile Funktionærer ved Søværnet og Sammenlutningen af Flyvevåbnets civile Tjenestemand og Funktionærer.

Med henblik på at få afklaret forhandlingsretsspørgsmålet i sagen indkaldte forsvarsministeriet, som det ærede medlem også nævnte det, opgørelse over det ikke-tjenestemandsansatte materielpersonel, samtidig med at man anmodede de implicerede personelorganisationer om at opgive deres medlemstal inden for personelgrupperne. Af denne undersøgelse, hvis resultat forelå i slutningen af august måned i år, fremgik det, at forsvarets civile funktionærorganisationer repræsenterer et klart større antal af materiefunktionærerne i hæren end Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, der til gengæld omvendt repræsenterer klart det største antal af det tilsvarende personel i søværnet og flyvevåbnet.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at forsvarets civile funktionærorganisationer flere gange under de mange møder, der har været afholdt i sagen, har udtrykt tvivl om rigtigheden af de for Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund opgivne medlemstal. Da imidlertid de fejl, som de påfældende organisationer har ment at kunne påvise, ikke var så store, at de kunne forrykke billedet af situationen, og da der i øvrigt ikke var grundlag for at tvivle på de af HK opgivne tal, fandt man ikke anledning til nærmere at undersøge rigtigheden af disse påstande.

Efter at det trods ihærdige bestræbelser herfor havde vist sig umuligt at opnå enighed mellem parterne om sagens løsning, har forsvarsministeren efter grundige overvejelser til hensigt at foretage en deling af området, således at der herefter vil blive søgt oprettet en overenskomst med Central-

foreningen for Hærens civile Funktionærer vedrørende løn- og ansættelsesvilkår for materiefunktionærerne i hæren m. v. og en overenskomst med Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark vedrørende løn- og ansættelsesvilkår for det tilsvarende personel i søværnet og flyvevåbnet.

Må jeg til slut sige, at jeg ikke kan se andet, end at denne beslutning er den efter omstændighederne rimeligste, også fordi den imødekommer det pågældende personels eget ønske, som dette er kommet til udtryk i medlemstallene.

Haunstrup Clemmensen: Jeg tror ikke, den højtærede minister må forvente at gå over i historien som en ny kong Salomon i kraft af visdom og retfærd på dette område. Jeg synes, man må gøre sig klart, at der her er tale om en overenskomst. Vil det altså sige, at der er to forskellige organisationer, der skal forhandle med samme styrelse om samme overenskomst? Det er ganske i modstrid med de regler, som f. eks den højtærede trafikminister ønsker at praktisere over for DSBs rutebilchauffører, og jeg tror derfor, man må erkende, at der ikke kan gælde én ret for socialdemokratisk ledede forbund og en anden for upolitisk ledede foreninger.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg ved ikke, om betegnelsen kong Salomon sigtede til mig eller til den rigtige forsvarsminister. Jeg skal i alt fald prøve at dele æren med ham.

Det er naturligvis rigtigt, at dette resultat må føre til, at to organisationer kommer til at føre forhandlinger om de samme forhold, men det, som forekommer mig at være det afgørende, er det, jeg understregede til sidst, nemlig at det vel må siges at være udtryk for medlemmernes ønske om, hvem de ønsker at være repræsenteret af, når de ved deres medlemskab har givet udtryk for, at de havde et sådant ønske.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Søren Jensen* til forsvarsministeren:

„Vil forsvarsministeren udvirke, at de stærkt udsatte ejendomme ved Ålborg lufthavn — af hvilke en forleden ramtes af et landende fly — overtages af staten, og vil ministeren sørge for, at den ramte familie omgående kommer til at bo under betryggende forhold?“

Søren Jensen: I fredags skete der som bekendt en flyveulykke ved Ålborg lufthavn, hvorved 2 unge amerikanske flyvere mistede livet. Det var nærmest et mirakel, at det ikke kom til at koste flere menneskeliv. Under forsøget på landing ramte flyveren gårdejer Anders Engelsgaards ejendom, hvor der i stuehuset opholdt sig 3 personer. Hvis flyet havde været bare 1 m lavere, ville de også uden al tvivl være blevet dræbt, men stuehuset blev ødelagt og er i dag en ringe beboelse for familien. Det siger sig selv, at familien fik et chok.

Familien og dens naboer har imidlertid gennem årene fået mange chok, når jettflyene tordnede hen over deres ejendomme i meget lav højde. Husene ryster, pudset drysser ned, og toppen bliver af og til klippet af træerne. Fru Engelsgaard oplyser til Ålborg Amtstidende, at det 2 gange er sket, at en maskine har slæbt en wire efter sig og tabt den ned på marken lige i nærheden af henholdsvis hendes mand og søn.

Det er efter min mening uforvarligt over for beboede områder, at den slags ting som det med wiren kan ske, og jeg henstiller, at ministeren vil drage omsorg for, at det ikke sker oftere.

Ejerne af de nævnte ejendomme har gjort flere forgæves forsøg på at sælge deres ejendomme, men ingen har villet købe dem til en rimelig pris under de rådende forhold, selv om de er beliggende i byens nærhed og har god jord.

Havde det ikke været på grund af støjen, ville de pågældende landmænd, der har boet på deres ejendomme hele eller det meste af deres liv, næppe spekulere på at sælge. Disse mennesker er imidlertid for mig at se blevet ofre for en udvikling, de ikke selv kan gøre noget ved, og staten har en forpligtelse til at tage sig af deres sag og holde

dem skadesløse både helbredsmæssigt og økonomisk.

De har flere gange skrevet til forsvarsministeriet og klaget over støjen, og jeg har haft lejlighed til at se deres brevveksling med forsvarsministeriet. Heraf fremgår det, at man allerede for en årrække siden klagede til forsvarsministeriet over støjplagen. Jeg kan henvise til flere breve og vil her henvise til et brev af 11. marts 1959. Af brevet fremgår, at repræsentanter for forsvarets bygningstjeneste og flyverkommandoen ville aflægge besøg, og når resultatet af dette forelå, skulle man høre nærmere. Det er nu 3½-4 år siden.

Den 16. januar 1962 skrev Engelsgaard til ministeriet på ny. Den daværende forsvarsminister, nuværende højtærede finansminister hr. Poul Hansen, svarede i et brev af 2. april 1962, at det af ministeriet for offentlige arbejder nedsatte udvalg, der behandler jetstøjproblemer, ikke har afsluttet sit arbejde, og at man derfor ikke kan tage sagerne op til behandling. Ministeren skrev videre, at man vil kunne regne med, at resultatet af udvalgets undersøgelse vil kunne foreligge i løbet af meget kort tid.

Ministeren lovede derefter at vende tilbage til sagen. Der gik ca. 4 måneder; beboerne blev utålmodige og skrev på ny til ministeriet, og i et brev af 3. august 1962 svarede man på næsten samme måde, som man havde gjort tidligere.

Næste gang, forsvarsministeriet stod over for sagen, var i fredags, da Ålborg Amtstidende henvendte sig til kontorchef, oberstløjtnant H. P. Gregersen, der udtalte — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til et citat —:

„Det er rigtigt, vi ville afvente betænkningen fra støjudvalget, men det viste sig imidlertid, at den hovedsagelig omhandlede Kastrup, medens Ålborg lufthavn kun periferisk var omtalt.“

Det oplyses videre, at derfor kunne man ikke bruge støjbetænkningen, og der er nu nye undersøgelser i gang vedrørende Ålborg lufthavn.

Det forbavser mig, at ministeriet gentagne gange kan henvise til et udvalgsarbejde uden at undersøge, i hvilket omfang sagen er taget op af det pågældende udvalg. Jeg må, som en af beboerne gjorde efter ulykken

[Søren Jensen.]

forleden, sige: ja men hvad er da det for noget? Har man holdt os helt hen med snak, og ved man ikke bedre, hvad man har med at gøre?

Bedre end et nyt udvalgsarbejde ville det være, om man tog op og så på forholdene. Jeg synes, de pågældende landmænd har vist en sjælden langmodighed, og det er forståeligt, at de nu kræver handling. Derfor har jeg stillet mit spørgsmål til forsvarsministeren.

Formanden: Også dette spørgsmål vil den højtærede justitsminister besvare på forsvarsministerens vegne.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Må jeg indledningsvis oplyse, at den ejendom, som den 7. december i år blev ramt af et amerikansk jagerfly under forsøg på landing på flyvestation Ålborg, er beliggende i startbaneretningen i flyvestationens indflyvningszone ca. 1.100 m øst for stationens startbaneende.

Som nævnt af det ærede medlem havde ejeren allerede i marts 1959 rettet henvendelse til forsvarsministeriet om, at støjplagen og lufttrykket fra passerende jagerfly var meget generende og medførte skader på bygningerne, hvorfor han fandt det rimeligt, at forsvaret enten overtog ejendommen eller ydede erstatning for eventuelt konstateret tab ved salg.

Henvendelsen gav anledning til en undersøgelse, som viste, at støjplagen var meget generende, men at det var tvivlsomt, om flyvningen kunne frembringe rystelser af en sådan styrke, at bygningerne led skade derved, hvortil kom, at forsvarsministeriet måtte være betænkelig ved på daværende tidspunkt at foregribe noget med hensyn til resultatet og konklusionen af den undersøgelse, som det af ministeriet for offentlige arbejder under 29. maj 1959 nedsatte støjudvalg havde fået til opgave at foretage i anledning af klager fra beboere på Amager over jetstøjen fra Københavns lufthavn.

Hertil kom, at der ved flyvestation Ålborg lå yderligere 3 mindre ejendomme, hvis ejere var i nogenlunde samme situation, og som også var indstillet på at ville kræve deres ejendomme overtaget af forsvaret.

Forsvarsministeriet tog derfor det stand-

punkt at afvente det nedsatte støjudvalgs betænkning.

Efter modtagelsen af denne betænkning i september i år anmodede forsvarsministeriet flyverkommandoen om snarest at foretage de for sagens videre behandling nødvendige lydmålinger m. m. i det område, hvor de fire ejendomme er beliggende, og efter det for mig foreliggende vil flyverkommandoens indstilling blive fremsendt i den kommende uge.

Under alle omstændigheder vil den videre behandling af sagen blive fremmet mest muligt, så snart flyverkommandoens indstilling foreligger.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt forsvarsministeriet vil sørge for, at den ramte familie omgående kan komme til at bo under betryggende forhold, kan jeg oplyse, at flyvestation Ålborg har meddelt, at den pågældende ejendoms stuehus vel er beskadiget, men dog ikke værre, end at huset fortsat vil kunne bebos, og at der på forsvarets regning er foretaget de nødvendige foreløbige tætningsarbejder ved hjælp af presenninger og lignende.

Det er i øvrigt klart, at forsvaret vil gøre, hvad der er muligt for at afbøde de vanskeligheder, som familien er blevet bragt i ved den skete flyveulykke.

Søren Jensen: Jeg takker den højtærede minister for svaret og for tilsagnet om at ville handle hurtigt. Det mener jeg også man skylder de pågældende mennesker, som har ventet så længe. Gennem en lang periode har man svaret dem, at man snarest og omgående ville vende tilbage til sagen. Men ved den sidste tragiske ulykke er beboernes nerver blevet yderligere belastet, og flere har udtalt, at de snart ikke tør bo der længere. Jeg synes heller ikke, de kan være tjent med, at afgørelsen fortsat trækker ud. Derfor takker jeg, fordi man vil handle hurtigt, men vil dertil føje et tillægsspørgsmål.

Staten har mig bekendt foretaget husopkøb i Kastrup på grund af støjplagen. Afventede man da den såkaldte støjbetænkning, som omhandlede Kastrup lufthavn? Jeg mener, der bør handles ens, hvad enten det drejer sig om befolkningen her i København eller befolkningen i Nordjylland.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): De oplysninger, det ærede medlem har fået om statens opkøb af ejendomme på Amager, er ikke rigtige. I øvrigt går jeg ud fra, at det ærede medlem vil være enig med mig i, at der er en så nær sammenhæng mellem det, der sker omkring Ålborg, og det, der er sket i Kastrup, at man må søge spørgsmålene løst efter ensartede retningslinjer. Derfor er det vel ikke urimeligt, at forsvarsministeren siger: vi må afvente dette udvalgs betænkning. Men på den fraværende forsvarsministers vegne gentager jeg løftet om, at sagen skal blive søgt løst så hurtigt som muligt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hagen Hagensen* til finansministeren:

„Vil finansministeren foranledige fremsat forslag til ændring af ligningsloven, således at børn, der er sambeskattet med en af forældrene, indkomstskattefrit kan indtjene et mindre beløb årligt — f. eks. 1.000 kr. — ved arbejde for fremmede eller ved anden af forældrenes indtjening uafhængig indkomst?“

Hagen Hagensen: I statsskatteloven af 1922 var reglerne om børns skattepligt fastsat på den måde, at hjemmeværende børn, der var 18 år eller derover, eller som havde en stadig indtægt ved personligt arbejde for fremmede, blev ansat selvstændigt til skat, medens der i øvrigt fandt sambeskatning sted med familieoverhovedet.

Ved de ligningslove, der gjaldt for skatteårene fra 1951-52 frem til 1960-61, ændredes reglerne flere gange, således at det undertiden for forældre med børn — navnlig når disse var mellem 16 og 18 år — medførte besværlige regnestykker med hensyn til, hvorvidt sam- eller særbeskatning burde søges gennemført. Både reglerne om de gældende børnefradrag og om børnetilskud spillede her ind.

Så kom de nugældende regler fra og med skatteåret 1961-62, fra hvilket år børnefradragsordningen blev ophævet. Og de regler, der gælder nu, er, at aldersgrænsen er sat til 18 år for selvstændig beskatning for hjemmeværende børn, og der er ikke længere mulighed for at vælge mellem sær- eller sambeskatning for disse. Når indtægten

er under 1.000 kr., skal den regnes med til familieoverhovedets skattetilsvær. Heller ikke den gældende regel virker rimeligt. Hvis et hjemmeværende barn over 18 år tjener f. eks. 1.000 kr., ja, for den sags skyld langt mere, finder der ingen beskatning sted. Beskatningsgrænsen er som bekendt for ikke-forsørgere 2.500 kr. til kommuneskattetilsvær og bliver formentlig ved den udskrivningslov, der nu er fremsat, 5.700 kr. til statsskattetilsvær. Hvis det hjemmeværende barn under 18 år tjener under 1.000 kr., finder der sambeskatning sted med familieoverhovedet. Byrden heraf er naturligvis størst, hvor der er tale om en progressiv beskatning, og den udgør da normalt omkring fra to tredjedele af indtægtsbeløbet allerede ved det første skatteintræk og opefter. Men også ved de forholdsmæssigt beskattede indkomster er byrden følelig, nemlig normalt omkring en tredjedel af beløbet. Børnetilskuddet vil vel i mange tilfælde overstige den forøgede skattebyrde for forældrene som følge af et barns indkomst. Men forholdet er dog det, at barnet ikke bliver billigere at underholde, fordi dets indtjente penge vel som oftest er gået til et særligt formål, f. eks. en rejse, anskaffelse af et særligt gode eller opsparing til sådanne ting.

Dertil kommer, at en skatteansættelse ofte langt hen på skatteåret må ændres, når lønsedler på børn kommer frem. Ingen har tænkt derpå, da selvangivelsen blev skrevet, fordi beløbene var så forholdsvis små. Det må her huskes, at arbejdsgiveren kun har lønangivelsespligt, når den indtjente løn er 100 kr. eller derover. Hvis lille Peter, eller hvad han nu hedder, er smart, kan han tage arbejde hos flere i årets løb og sørge for, at han hvert sted opnår ikke over 100 kr., og kan på den måde faktisk blive fri for at svare skat. Men den lille Peter, der gør stadig tjeneste og dermed er mere værdifuld for samfundet, og som opnår mere end 100 kr. hos den samme, bliver beskattet sammen med forældrene.

Sporen til at deltage i samfundsnyttigt arbejde bliver mindre, når der skal betales skat med betydelige beløb af sådanne små indkomster. Der er mange ting, som børn, der er flittige og stræbsomme, kan udføre, gavnlige ting som at bringe brød ud, bringe aviser ud, plukke bær o. s. v., og mange

[Hagen Hagensen.]

børn har jo vitterligt større respekt for penge, de selv har tjent, og vil ofte give sig til at spare op deraf. Men børn under 18 år vil ikke kunne fatte, at de skal betale skat af de penge, de tjener under 1.000 kr., når børn over 18 år ikke skal gøre det.

Den form, mit spørgsmål har: at fritagelsen kun skal gælde indkomster ved arbejde for fremmede eller ved anden af forældrenes indtjening uafhængig indkomst, gør, at misbrug skulle være udelukket, og jeg må finde, at børnetilskudsbetragtningen ikke bør hindre en rimelig og fornuttig skattefritagelse af børnenes små indtægter.

Om grænsen på 1.000 kr. er den rigtige, kan naturligvis drøftes, men at der er behov for en ændring af de gældende regler, er vist i form af de breve og andre henvendelser, der er kommet til mig, siden spørgsmålet blev rejst.

Jeg må finde, at der er mulighed for endnu med virkning for de indkomster, der har været i kalenderåret 1962, at ændre på disse ting, når der alligevel, som den højtærede finansminister har foreslået, ønskes ændringer i den gældende ligningslov.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg kan måske straks sige til det ærede medlem, at de ændringer, der er foreslået i ligningsloven, tager jo ikke sigte på indkomster for 1962, men på indkomster for 1963.

Spørgsmålet om at fritage forældrene for at betale skat af mindre beløb, som er indtjent af børn under 18 år, har ved flere lejligheder været drøftet her i tinget. Det må ses i sammenhæng med reglerne om, hvornår et sådant barn skal sambeskattes med forældrene eller skal skatteansættes selvstændigt. Efter de gældende regler skal et barn under 18 år sambeskattes med forældrene, hvis det har en årsindtægt under 1.000 kr. Til gengæld gives der børnetilskud for sådanne børn, og dette tilskud, der som bekendt er skattefrit, vil i reglen opveje den skat, forældrene kommer til at betale af børnenes indtægter. Er barnets årsindtægt 1.000 kr. eller derover, skal det selvstændigt skatteansættes. I så fald får forældrene ikke noget børnetilskud, og barnet vil helt slippe for skat, hvis indtægten kun ligger lidt over 1.000 kr.

Hvis man går ind på det ærede medlems

tankegang og helt fritager forældrene for at betale skat af de første 1.000 kr., barnet tjener, vil en del forældre opnå en skattelettelse. Til gengæld bliver der skabt et nyt problem. Hvis barnets indtægt når lige op over 1.000 kr., vil forældrene som hidtil miste et børnetilskud, men de vil ikke længere få nogen kompensation for dette tab i form af skattelettelse, fordi de ikke skal beskattes af barnets indkomst. Vi får derfor en lang række tilfælde, hvor mindre indtægtsforøgelser hos barnet vil medføre uforholdsmæssig store forøgelser i de beløb, forældrene skal betale. Bl. a. af den grund forekommer det mig betænkeligt at fremsætte det af det ærede medlem ønskede forslag.

Hagen Hagensen: Jeg takker den højtærede finansminister for svaret, som jeg har forstået derhen, at man i hvert fald vil overveje, om der ikke er nogen rimelighed i det, jeg har nævnt. Jeg mente det på den måde, at børnetilskudsordningen ikke skulle berøres heraf; det må tværtimod være meningen at sørge for at sysselsætte børn, uden at de skal rammes af beskatning gennem forældrene. Hvad børnetilskudsbetragtningen angår, tror jeg ikke at barnet bliver billigere i drift, selv om det tjener nogle få penge. Jeg tror sådan set heller ikke, at disse penge medgår til underhold af barnet, men derimod til ting, til opsparing for barnet til køb af goder, som er varige, og som det senere hen kan få gavn af.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg skal for en ordens skyld sige til det ærede medlem, at jeg naturligvis gerne fortsat vil tænke over problemet, men jeg vil ikke love at tænke særlig velvilligt derover.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Asger Jensen* til arbejdsministeren:

„Mener ministeren, at de foranstaltninger, der er truffet imod arbejdsløshedsøer, sammen med den høje beskæftigelse har haft den virkning, at arbejdsløshedsøerne kan påregnes varigt at forsvinde?“

Asger Jensen: Det var efter den anden verdenskrig, at problemet om de såkaldte arbejdsløshedsøer opstod. Der var enkelte

[Asger Jensen.]

større købstadkommuner, der fik denne betegnelse, men det er ikke så meget dem, jeg tænker på ved denne lejlighed. Mit spørgsmål går ud på at få klarlagt, om de foranstaltninger, der i de senere år er truffet for at søge arbejdskraften placeret, hvor der er brug for den, har haft den tilsigtede virkning.

Der har også på lokale områder været vist megen interesse for disse problemer, som naturligvis har været meget alvorlige for mindre kommuner, og problemerne skulle jo nødigt melde sig igen. Foranstaltninger som flyttehjælp og hjælp til dobbelt husførelse har fra statens side været sat ind for at få arbejdskraften til at søge hen, hvor der var brug for den. Flyttehjælpen har selvsagt haft den umiddelbare virkning, at arbejdskraften flyttede til det sted, hvor arbejdet blev tilbudt. Derimod bevirker hjælpen til dobbelt husførelse, at familien bliver boende, men det har formodentlig været tanken, at det kun skulle være en overgangshjælp, og derfor er den jo også begrænset til et halvt år, og så har man vel regnet med, at det ville være muligt for familien at finde sig en bolig på stedet.

Der er selvfølgelig ingen, der ønsker arbejdsløshed i fremtiden, men det har på den anden side ikke i vor generation været almindeligt med fuld beskæftigelse, og der udtales jo også nu og da ængstelse for, at arbejdsløsheden kan komme igen. Derfor må det siges at være på sin plads, at der, mens vi har den gode beskæftigelse, drages omsorg for at rette sådanne særlige skavanker. Derfor er det, jeg spørger den højtærede arbejdsminister, om man kan forvente, at de trufne foranstaltninger vil bevirke, at arbejdsløshedsøerne varigt vil forsvinde.

Arbejdsministeren (Bundvad): Spørgsmålet om arbejdsløshedsøerne, det vil sige lokale områder med meget stor ledighed, blev, som det ærede medlem sagde, i årene efter anden verdenskrig gjort til genstand for indgående drøftelser. Jeg skal over for det høje ting henvise til den betænkning, som blev afgivet af arbejdsmarkedskommissionen i 1954. Jeg skal ikke her komme ind på enkeltheder med hensyn til de foranstaltninger, som siden er foretaget, men blot henvise til de ændringer, der blev gen-

nemført i loven om støtte til håndværk og industri, og til den senere vedtagne egnsudviklingslov. Også inden for de forskellige områder under arbejdsministeriet blev der truffet særlige foranstaltninger, idet man såvel ved administration af arbejdsanvisningen som i beskæftigelsesloven har taget særligt hensyn til de særlige ledighedsområder.

Jeg kan i øvrigt nævne, at den almindelige økonomiske udvikling i forbindelse med den førte politik har haft en særlig gunstig virkning på hele beskæftigelsen i retning af en betydelig nedgang i ledigheden. I hele landet er den gennemsnitlige ledighed således gået ned fra ca. 10 pct. i 1957 til ca. 4 pct. i 1961. Denne forbedring er også kommet de ledighedsramte områder til gode. Som eksempel kan jeg nævne, at i byer som Randers, Horsens og Vejle er ledigheden fra 1957 til 1961 gået ned til under $\frac{1}{4}$ af niveauet i 1957. Fuldstændighed mellem landets forskellige egne findes dog ikke endnu. I visse dele af Nordjylland, særlig Ålborg og Hjørring amter, har den høje ledighed holdt sig noget længere. Arbejdsløshedsprocenten i 1961 var således dobbelt så høj i Nordjylland som i den øvrige del af landet. Der kan også findes enkelte andre mindre kommuner med større ledighed, end man kan finde andre steder. Forskellene gør sig særlig gældende for så vidt angår de ufaglærte arbejdere. Den forløbne del af 1962 er dog måske nok den periode, der har bidraget mest til at udjævne ledigheden.

Vil nu denne udjævning, som har fundet sted særlig i 1962, blive varig? Og er hermed arbejdsløshedsøerne for stedse forsvundet? Det er vel det spørgsmål, det ærede medlem ønsker besvaret. Jeg ville ønske, at jeg kunne svare ja til dette spørgsmål, men jeg kan desværre ikke garantere for, at der ikke i fremtiden på ny opstår arbejdsløshedsøer. Jeg kan heller ikke garantere for, at der ikke i forbindelse med en teknisk eller økonomisk omstilling kan opstå specielle ledighedsproblemer i enkelte egne af landet.

Over for en sådan udvikling har regeringen imidlertid forskellige muligheder. Arbejdanvisningen kan effektiviseres. Lad mig her pege på det nylig nedsatte udvalg, som skal undersøge arbejdsanvisningens

[Arbejdsministeren.]

struktur og effektivitet. Beskæftigelsesforanstaltninger kan eventuelt afhjælpe lokal ledighed, og egnsudviklingsloven, der er blevet yderligere udbygget, vil kunne benyttes som redskab til at modvirke varig lokal ledighed.

Jeg føler det imidlertid nødvendigt at få sagt, at selv den højeste beskæftigelse og eventuel mangel på arbejdskraft i visse fag og i visse områder kan efterlade pletter med ledighed. Her må sættes ind med hjælp til overflytning til beskæftigelsesområder, og der må først og fremmest sættes ind med uddannelse og omskoling til de fag, der eventuelt mangler arbejdskraft. Jeg kan forsikre det ærede medlem om, at der stadig arbejdes for, at de gode beskæftigelsesvilkår også kan komme de sidste ledige til gode.

Asger Jensen: Jeg sagde i min motivering for spørgsmålet, at jeg ikke så meget tænkte på købstæderne — for det ville vel mere tage sigte på den almindelige beskæftigelses-situation, og det var jo ikke den, jeg særlig havde i tankerne — men specielt på problemet om arbejdsløshedsøerne, især i de mindre kommuner; og på disse områder tror jeg ikke så meget på foranstaltninger fra statens side med planlægning eller finansiering af nye virksomheder; de må simpelt hen vokse op efter almindelige økonomiske love. Det, at den højtærede minister måtte vedgå, at det ikke havde hjulpet så meget i Ålborg og Hjørring amter, hvor man netop har disse mindre kommuner, tyder da også på, at dér nytter denne side af foranstaltningerne ikke noget videre. Det er altså ikke en garanti for, om der bliver arbejdsløshed eller ikke i fremtiden, jeg er ude på, men at man varigt får truffet foranstaltninger på disse områder, hvor der i de mindre kommuner selv i normale tider — altså hvor der er fuld beskæftigelse — ikke er mulighed for at skaffe sig arbejde. Problemet er sikkert, om man kan få arbejdskraften flyttet, og jeg er enig med den højtærede arbejdsminister i, at omskoling i denne forbindelse er særdeles vigtig.

Jeg vil stille det tillægsspørgsmål, om ministeren er enig med mig i, at det punkt, hvor man skal sætte kræfterne ind, er

bevægeligheden på arbejdsmarkedet, således at vi kan opnå, at arbejdskraften søger hen, hvor arbejdet er at få.

Arbejdsministeren (Bundvad): Jeg vil gerne sige, at den særlige ledighed, der er i visse landkommuner, kan vi have nogen vanskelighed ved at afhjælpe, ikke mindst når stemningen over for beskæftigelsesmidler er ganske kontrær i den side af salen, hvorfra spørgeren kommer.

Jeg vil gerne nævne, at jeg ikke har sagt, at udviklingen ikke også har været til gunst for Ålborg og Hjørring amter. Jeg har sagt, at vi ikke er kommet til bunds på samme måde her, men vi må dog konstatere, at ledigheden i disse områder er faldet ganske overordentlig stærkt.

Så vil jeg i øvrigt gerne sige, at jeg er enig med det ærede medlem i, at vi naturligvis skal gøre, hvad vi kan, for at få oprettet et positivt produktionsliv ude omkring, hvor arbejdskraften findes; men hvis det ikke er muligt, må vi hjælpe til rette ved at flytte arbejdskraften derhen, hvor arbejdet findes, og her kan vi gå 2 veje: enten kan man hjælpe folk med at flytte og hjælpe dem til at få en bolig dér, hvor de skal arbejde, eller man kan — hvad der jo også i høj grad er et behov for — uddanne arbejdskraft til de nye opgaver, den stilles over for. Alle 3 punkter er vi i høj grad i arbejdsministeriet opmærksom på, og vi arbejder med dem fra dag til dag.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om indfødsrets meddelelse.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 61) findes i tidenden sp. 1672).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.